GENERALINIO ADVOKATO YVES BOT IŠVADA,

pateikta 2009 m. gegužės 19 d.[1]

1. Šioje byloje Teisingumo Teismui pirmą kartą tenka aiškinti konvenciją dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės[2], konkrečiau kalbant, šios konvencijos 4 straipsnį, kuriame įtvirtintas mechanizmas, leidžiantis nustatyti sutarčiai taikytiną teisę šalims jos nepasirinkus.

2. Šioje byloje Teisingumo Teismo prašoma priimti sprendimą dėl to, kokia teisė pagal šią nuostatą taikoma sutarčiai, kurios dalykas yra tiekti transporto priemonę prekėms vežti per nustatytą kelionę.

3. Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies pirmame sakinyje numatyta bendroji taisyklė, pagal kurią nustatoma sutarčiai taikytina teisė šalims jos nepasirinkus. Šio straipsnio 2 dalyje taip pat numatyta bendra prielaida, o jo 4 dalyje – specifinė prielaida, taikoma prekių vežimo sutarčiai.

4. Be to, Teisingumo Teismo klausiama, ar tokios sutarties, kokia aptariama pagrindinėje byloje, daliai pagal Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies antrą sakinį gali būti taikoma kitos valstybės nei tos, su kuria visa sutartis yra labiausiai susijusi, teisė.

5. Šioje išvadoje nurodysiu priežastis, kodėl manau, kad sutarčiai, kurios dalykas yra tiekti transporto priemonę prekėms vežti per nustatytą kelionę, netaikoma Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalis, jeigu už šios transporto priemonės tiekimą atsakingos įmonės buveinė yra kitoje valstybėje nei toje, kurioje yra pakrovimo ar iškrovimo arba sutarties šalies pagrindinė verslo vieta.

6. Vėliau išnagrinėsiu, kodėl, mano manymu, siekdamas nustatyti tokiai sutarčiai taikytiną teisę nacionalinis teismas turi pagal Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies pirmą sakinį nustatyti valstybės, su kuria ši sutartis yra labiausiai susijusi, teisę.

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — Konvencija pateikta pasirašyti Romoje 1980 m. birželio 19 d. (OL L 266, p. 1; toliau – Romos konvencija).

7. Galiausiai išdėstysiu motyvus, kuriais remdamasis manau, kad pagrindinėje byloje aptariamos sutarties daliai negalima taikyti kitos valstybės nei tos, su kuria labiausiai susijusi visa sutartis, teisės.

I — Teisinis pagrindas

8. Romos konvencija įsigaliojo 1991 m. balandžio 1 dieną. Konvenciją pasirašiusios valstybės siekė pašalinti daugybę kolizinių taisyklių, suvienodindamos taisykles dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės.

9. Romos konvencijos nuostatos pagal jos 1 straipsnį taikomos sutartinėms prievolėms esant bet kuriai situacijai, susijusiai su skirtingų valstybių teisės pasirinkimu, išskyrus kai kurias to paties straipsnio 2 dalyje išvardytas sritis[3].

10. Romos konvencijos 3 straipsnis skirtas šalių valios autonomijos principui. Šioje nuostatoje numatyta: „Sutarčiai taikoma šalių pasirinkta teisė. Pasirinkimas turi būti tiksliai išreikštas ar aiškiai parodytas sutarties sąlygomis arba bylos aplinkybėmis. Šalys gali pasirinkti visai sutarčiai ar tik jos daliai taikytiną teisę“.

11. Šalims nepasirinkus teisės, Romos konvencijoje numatytas bendras visoms sutartims bendrasis principas taikytinai teisei nustatyti bei prielaidos.

12. Taip pat šios konvencijos 4 straipsnio 1 dalyje numatyta: „Jeigu šalys nepasirinko taikytinos teisės pagal 3 straipsnį, taikoma valstybės, su kuria sutartinė prievolė yra labiausiai susijusi, teisė. Nepaisant to, atskirai sutarties daliai, kuri yra labiau susijusi su kita valstybe, išimties tvarka gali būti taikoma tos kitos valstybės teisė“.

13. Romos konvencijos 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

„Atsižvelgiant į šio straipsnio 5 dalies nuostatas manoma, kad labiausiai su prievole pagal sutartį yra susijusi ta valstybė, kurios teritorijoje sutarties sudarymo metu yra šalies,

3 — Pavyzdžiui, fizinių asmenų teisnumas ir veiksnumas, sutartinės prievolės, susijusios su testamentais ir paveldėjimu, santuokos pagrindu atsirandančios turtinės teisės, teisės ir pareigos, atsirandančios iš šeimos teisinių santykių, tėvystės ar motinystės arba arbitražo susitarimai ir susitarimai dėl teismo pasirinkimo.

turinčios įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, įprasta gyvenamoji vieta, arba, jei ji yra juridinio asmens teises turintis ar jų neturintis subjektas, – centrinė administracija. Tačiau jei sutartis yra sudaryta jos šaliai verčiantis verslu ar profesija, ta valstybė yra valstybė, kurioje yra pagrindinė verslo vieta, arba tais atvejais, kai pagal sutarties sąlygas sutartis turi būti vykdoma nepagrindinėje verslo vietoje, – valstybė, kurioje yra ta kita verslo vieta."

14. Prekių vežimo sutartims taikoma speciali prielaida. Pagal Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalį: „Sutarčiai dėl prekių vežimo šio straipsnio 2 dalyje nustatyta prielaida netaikoma. Tokioje sutartyje, jei valstybė, kurioje sutarties sudarymo metu vežėjas turi pagrindinę verslo vietą, yra ir valstybė, kur yra pakrovimo ar iškrovimo arba siuntėjo pagrindinė verslo vieta, manoma, kad sutartis yra labiausiai susijusi būtent su ta valstybe".

15. Be to, šioje nuostatoje patikslinama, kad „taikant šią straipsnio dalį, frachtavimo vienai jūrų kelionei sutartis ir kitos sutartys, kurių pagrindinis tikslas – prekių vežimas, yra laikomos prekių vežimo sutartimis".

16. Galiausiai Romos konvencijoje numatyta galimybė nacionaliniam teismui netaikyti jos 4 straipsnio 2 dalyje numatytos prielaidos, jei negali būti nustatyta labiausiai būdinga pareiga, bei prielaidų, numatytų jos 4 straipsnio 2–4 dalyse, jei iš visų bylos aplinkybių matyti, kad sutartis yra labiau susijusi su kita valstybe.

II — Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

17. *Intercontainer Interfrigo SC* (toliau – *ICF*) yra Belgijoje įsteigta bendrovė. *Balkenende Oosthuizen BV* (toliau – *Balkenende*) ir *MIC Operations BV* (toliau – *MIC*) yra Nyderlanduose įsteigtos bendrovės.

18. Įgyvendindama prekių vežimo geležinkeliais tarp Amsterdamo (Nyderlandai) ir Frankfurto prie Maino (Vokietija) projektą, *ICF MIC* užsakymu tiekė krovininius vagonus *Balkenende*. *ICF* turėjo užtikrinti vežimą geležinkeliais ir šiuo tikslu įsigijo lokomotyvų ir reikiamų paslaugų. *MIC* savo gautą bendrą krovumą išnuomojo tretiesiems asmenims ir buvo atsakinga už techninę vežimo dalį.

19. Šalys nesudarė rašytinės sutarties. *ICF* tik nusiuntė sutarties projektą, kuriame buvo numatyta, kad šiai sutarčiai taikytina teisė yra Belgijos teisė. Sutarties šalys nepasirašė šio projekto. Vis dėlto susitarimai tarp šalių buvo vykdomi 1998 m. spalio 20 d.–lapkričio 13 d. laikotarpiu bei 1998 m. lapkričio 16 d.–gruodžio 21 d. laikotarpiu.

20. 1998 m. lapkričio 27 d. *ICF* nusiuntė *MIC* pirmąją sąskaitą, kurioje nurodyta 107 512,50 euro suma už 1998 m. spalio 20 d.–lapkričio 13 d. laikotarpiu atliktas paslaugas. 1998 m. gruodžio 22 d. *MIC* nusiųsta antroji sąskaita, kurioje nurodyta 67 100 eurų suma už susitarimų 1998 m. lapkričio 16 d.–gruodžio 21 d. laikotarpiu vykdymą.

21. *MIC* neapmokėjus 1998 m. lapkričio 27 d. sąskaitos, *ICF* 2001 m. rugsėjo 7 d. priminė apie būtinumą ją sumokėti, tačiau nesėkmingai.

22. *ICF* pateikė ieškinį Harlemo apylinkės teisme (*Rechtbank te Haarlem*) (Nyderlandai) prašydama priteisti iš *Balkenende* ir *MIC* 1998 m. lapkričio 27 d. sąskaitoje nurodytą sumą bei pridėtinės vertės mokestį, taip pat palūkanas ir bylinėjimosi išlaidas. *ICF* nurodė, kad sutarčiai taikytina Belgijos teisė.

23. 2004 m. sausio 28 d. Sprendimu *Rechtbank te Haarlem* nusprendė, kad sutarčiai taikytina Nyderlandų teisė. Kadangi *ICF* reikalavimams suėjo senaties terminas pagal Nyderlandų teisę, jis pripažino ieškinį nepriimtinu.

24. *ICF* pateikė apeliacinį skundą *Gerechtshof te Amsterdam*. Šis patvirtino pirmosios instancijos teismo sprendimą. Jis atmetė *ICF* argumentą, kad sutarties šalys pasirinko sutarčiai taikytiną Belgijos teisę, nes ši sutartis buvo nusiųsta *Balkenende* ir *MIC*, tačiau šios jos nepasirašė.

25. *Gerechtshof ICF* nurodė, kad Belgijos teisė taikytina pagal Romos konvencijos 4 straipsnio 2 dalį. Šio teismo manymu, aptariama sutartis turi būti laikoma labiausiai susijusia su prekių vežimu šios konvencijos 4 straipsnio 4 dalies paskutinio sakinio prasme. Be to, ši sutartis, šio teismo manymu, yra labiau susijusi su Nyderlandais nei su Belgija, todėl šios konvencijos 4 straipsnio 2 dalyje numatyta prielaida netaikoma.

26. *ICF* pateikė kasacinį skundą *Hoge Raad der Nederlanden* (Nyderlandai).

27. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, abejodamas dėl Romos konvencijos 4 straipsnio aiškinimo, pateikė Teisingumo Teismui kelis prejudicinius kausimus.

III — Prejudiciniai klausimai

28. *Hoge Raad der Nederlanden* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti kaip susijusią tik su frachtavimo vienai kelionei sutartimi ir neapimančią jokių kitų frachtavimo sutarčių rūšių?

2. Jei atsakymas į [pirmąjį] klausimą yra teigiamas <…>, ar Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalį reikia aiškinti taip, kad tuo atveju, kai kitų frachtavimo sutarčių rūšių dalykas taip pat yra prekių vežimas, nagrinėjama sutartis, kiek ji susijusi su šiuo vežimu, patenka į šios nuostatos taikymo sritį, o likusiai jos daliai taikytina teisė nustatoma pagal Romos konvencijos 4 straipsnio 2 dalį?

3. Jei atsakymas į [antrąjį] klausimą yra teigiamas, kuria iš dviejų nurodytų teisės sistemų reikia remtis vertinant sutartimi grindžiamų reikalavimų senatį?

4. Jei pagrindinė sutarties dalis susijusi su prekių vežimu, ar tuomet reikia neatsižvelgti į [antrajame] klausime <…> nurodytą padalijimą ir ar tokiu atveju visoms sutarties dalims taikytina teisė nustatoma pagal Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalį?

5. Ar Romos konvencijos [4 straipsnio 5 dalies antrame sakinyje] esančią išimtį reikia aiškinti taip, kad [4 straipsnio 2–4 dalyse] įtvirtintos prielaidos netaikomos tik tuomet, kai iš visų aplinkybių matyti, jog šiose nuostatose įtvirtinti ryšio kriterijai neturi jokios realios reikšmės nustatant ryšį, ar ir tuomet, kai iš aplinkybių matyti stipresnis ryšis su kita valstybe?“

IV — Analizė

A — *Pirminės pastabos*

29. Visų pirma reikia nurodyti, kad pagal 1988 m. gruodžio 19 d. protokolus[4], įsigaliojusius 2004 m. rugpjūčio 1 d., Teisingumo Teismas turi jurisdikciją aiškinti Romos konvencijos nuostatas.

30. Be to, pagal Pirmojo protokolo 89/128 2 straipsnio a punktą *Hoge Raad der Nederlanden* gali prašyti Teisingumo Teismą priimti prejudicinį sprendimą jo nagrinėjamoje byloje iškilusiu klausimu, susijusiu su Romos konvencijos nuostatų aiškinimu.

4 — Pirmasis protokolas 89/128/EEB dėl Europos Bendrijų Teisingumo Teismo jurisdikcijos aiškinti Konvenciją dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateiktą pasirašyti Romoje 1980 m. birželio 19 d. (OL 1989, L 48, p. 1), bei 1984 m. balandžio 10 d., 1992 m. gegužės 18 d. ir 1996 m. lapkričio 29 d. Prisijungimo konvencijas ir Antrasis protokolas 89/129/EEB, suteikiantis Europos Bendrijų Teisingumo Teismui įgaliojimus aiškinti Konvenciją dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateiktą pasirašyti Romoje 1980 m. birželio 19 d., bei 1984 m. balandžio 10 d., 1992 m. gegužės 18 d. ir 1996 m. lapkričio 29 d. Prisijungimo konvencijas.

B — *Dėl prejudicinių klausimų*

31. Teisingumo Teismui pirmą kartą tenka aiškinti Romos konvenciją, konkrečiau kalbant, šios konvencijos nuostatą dėl sutarčiai taikytinos teisės šalims jos nepasirinkus.

32. Nagrinėjant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prejudicinius klausimus, visų pirma reikia supažindinti su Romos konvencija įtvirtinta sistema.

1. Romos konvencija įtvirtinta sistema

33. Valstybės narės priėmė Romos konvenciją siekdamos tarptautinės privatinės teisės srityje tęsti teisės vienodinimo darbą, pradėtą priėmus 1968 m. rugsėjo 27 d. Briuselio konvenciją dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose[5].

5 — OL L 299, 1972, p. 32. Ši konvencija buvo pakeista 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo (OL L 12, 2001, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42).

34. Iš šios konvencijos preambulės matyti, kad ja siekiama įtvirtinti vienodas taisykles dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės. Pranešime apie konvenciją dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės[6] nurodyta, kad ši konvencija buvo parengta siekiant pašalinti kliūtis, kylančias dėl skirtingų kolizinių taisyklių, taikomų sutarčių srityje. Didelis Romos konvencijos pranašumas, Vogelaar (vidaus rinkos teisės derinimo Komisijoje generalinis direktorius) manymu, yra tai, kad buvo užtikrintas pakankamai didelis teisinio saugumo lygis, sustiprintas pasitikėjimas teisinių santykių stabilumu, palengvinti susitarimai dėl jurisdikcijos pagal taikytiną teisę ir sustiprinta įgytų teisių apsauga visoje privatinėje teisėje.

35. Taigai Romos konvencijos tikslas – suvienodinti kolizines taisykles, kad būtų taikoma ta pati teisė, nesvarbu, kur priimamas sprendimas.

36. Šiam tikslui įgyvendinti Romos konvencijos 3 straipsnis skirtas šalių valios autonomijos principui, pasirenkant sutartinėms prievolėms taikytiną teisę. Pagal šį valstybėms narėms bendrą principą sutarčiai taikoma šalių pasirinkta teisė.

37. Šalims nepasirinkus teisės, kaip jau buvo nurodyta, Romos konvencijos 4 straipsnis suteikia teismui reikiamus elementus taikytinai teisei nustatyti. Tokia šiuo straipsniu įtvirtinta sistema, mano nuomone, veikia kaip nurodyta toliau.

38. Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad šalims nepasirinkus taikytinos teisės „taikoma valstybės, su kuria sutartinė prievolė yra labiausiai susijusi, teisė. Nepaisant to, atskirai sutarties daliai, kuri yra labiau susijusi su kita valstybe, išimties tvarka gali būti taikoma tos kitos valstybės teisė“.

39. Pirmasis šios nuostatos sakinys, kuris gali pasirodyti nevisiškai aiškus, atrodo, pakankamai gerai atspindi valstybių narių teismų taikomą koncepciją.

40. Giuliano Lagarde pranešimas taip pat parodo, kad daugelyje valstybių narių sutarčiai taikytinos teisės atžvilgiu pirmenybė teikiama

6 — Milano universiteto profesoriaus M. Giuliano ir Paryžiaus I universiteto profesoriaus,P. Lagarde pranešimas (OL C 282, 1980, p. 1; toliau – Giuliano Lagarde pranešimas).

objektyviai koncepcijai, o ne nustatytiems ir nelankstiems ryšio kriterijams[7]. Šalims nepasirinkus sutarčiai taikytinos teisės teismas turi surasti požymių, leidžiančių nustatyti šios sutarties sąsają su viena ar kita valstybe.

41. Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies antrasis sakinys susijęs su tuo, kas bendrai vadinama sutarties „padalijimu“. Detaliau ši padalijimo galimybė bus aptarta šios išvados paskutinėje dalyje.

42. Galimas Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies lankstumas yra ribojamas keliomis šio straipsnio kitose dalyse numatytomis prielaidomis.

43. Be to, Romos konvencijos 4 straipsnio 2 dalyje numatyta, jog „manoma, kad labiausiai su prievole pagal sutartį yra susijusi ta valstybė, kurios teritorijoje sutarties sudarymo metu yra šalies, turinčios įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, įprasta gyvenamoji vieta arba, jei ji yra juridinio asmens teises turintis ar jų neturintis subjektas, – centrinė administracija. Tačiau jei sutartis yra sudaryta jos šaliai verčiantis verslu ar profesija, ta valstybė yra valstybė, kurioje yra pagrindinė verslo vieta, arba tais atvejais, kai pagal sutarties sąlygas sutartis turi būti vykdoma nepagrindinėje verslo vietoje, – valstybė, kurioje yra ta kita verslo vieta“.

7 — Žr. Giuliano Lagarde pranešimo 4 straipsnio 1 dalį.

44. Giuliano Lagarde pranešime nurodyta, kad ši nuostata apibrėžia sąvoką „labiausiai susijusi“ ir suteikia jai objektyvumo bei labai supaprastina sutarčiai taikytinos teisės nustatymą šalims jos nepasirinkus[8]. Taip pat nurodyta, kad „vidinis“ sutarties ryšio kriterijus leidžia išvengti situacijos, kad toks ryšys būtų nustatytas taikant išorinius elementus šiai sutarčiai, kurie iš tiesų su ja nesusiję, pavyzdžiui, sutarties šalių tautybė arba sutarties sudarymo vieta[9].

45. Gyvenamosios vietos, centrinės administracijos arba šalies, turinčios įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, verslo vietos pasirinkimą, kaip ir sutarčiai taikytinos teisės pasirinkimą, manau, galima paaiškinti tuo, kad ši teisė turi pranašumą, nes apie ją šios pareigos vykdytojas gali lengvai sužinoti, visų pirma nesant kalbos barjero, ir jos taikymo pagrįstai tikėtis.

46. Be to, labiausiai sutarčiai būdingos pareigos vykdytojas dėl savo profesinės veiklos sudaro daug sutarčių. Todėl dėl

8 — Žr. Giuliano Lagarde pranešimo 4 straipsnio 3 dalies septintąją pastraipą.

9 — Žr. Giuliano Lagarde pranešimo 4 straipsnio 3 dalies antrąją pastraipą.

praktinių priežasčių pageidautina, kad visoms jo sudaromoms sutartims būtų taikoma ta pati teisė. Žinoma, gali būti prieštaraujama, kad sudarius dvišalę sutartį tas pats taikoma ir kitai sutarties šaliai. Vis dėlto dauguma atvejų kita šalis tik sumoka pinigus.

47. Todėl gyvenamosios vietos, centrinės administracijos arba šalies, turinčios įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, verslo vietos pasirinkimas, kaip ir sutarčiai taikytinos teisės pasirinkimas, atrodo, yra tinkamiausias.

48. Taikomos dvi šios bendros prielaidos išimtys, numatytos Romos konvencijos 4 straipsnio 3 ir 4 dalyse.

49. Pirmojoje numatyta, kad „jei sutarties dalykas yra teisė į nekilnojamąjį turtą arba teisė naudoti nekilnojamąjį turtą, manoma, kad ta sutartis yra labiausiai susijusi su valstybe, kur tas nekilnojamasis turtas yra“.

50. Specialią prielaidą, kuri nustato *lex rei sitae* taikymą tokiai sutarčiai, galima paaiškinti tuo, kad tokiu atveju pats nekilnojamasis turtas yra „svarbiausias aspektas“.

51. Be to, atrodo, jog būtent todėl Giuliano Lagarde pranešime nurodyta, kad Romos konvencijos 4 straipsnio 3 dalis netaikoma sutartims, kurių dalykas nekilnojamojo turto statyba ir rekonstrukcija[10]. Tokių sutarčių dalykas yra ne teisė į nekilnojamąjį turtą, o tokių paslaugų tiekimas, kaip antai šiame pastate atliekami darbai. Tokiu atveju galima daryti prielaidą, kad taikytina teisė šalims jos nepasirinkus bus nustatyta remiantis bendra prielaida ir ji bus šalies, turinčios įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, gyvenamosios vietos teisė.

52. Antra, Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalyje numatyta: „Sutarčiai dėl prekių vežimo šio straipsnio 2 dalyje nustatyta prielaida netaikoma. Tokioje sutartyje, jei valstybė, kurioje sutarties sudarymo metu vežėjas turi pagrindinę verslo vietą, yra ir valstybė, kur yra pakrovimo ar iškrovimo arba siuntėjo pagrindinė verslo vieta, manoma, kad sutartis yra labiausiai susijusi būtent su ta valstybe. Taikant šią straipsnio dalį, frachtavimo vienai jūrų kelionei sutartis ir kitos sutartys, kurių pagrindinis tikslas – prekių vežimas, yra laikomos prekių vežimo sutartimis“.

53. Specialios prielaidos taikymą prekių vežimo sutarčiai galima paaiškinti tuo, kad pakankamai dažnai tarptautiniuose sutarti-

10 — Žr. Giuliano Lagarde pranešimo 4 straipsnio 4 dalies ketvirtąją pastraipą.

niuose santykiuose šalies, kuri turi įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, įprasta gyvenamoji vieta, būtent vežėjo, nes pagrindinis tokios sutarties dalykas yra prekių vežimas, nėra objektyviai susijusi su sutartimi. Taip yra, pavyzdžiui, Vokietijoje įsteigto vežėjo, kuris įsipareigoja pervežti Prancūzijos siuntėjo prekes iš Prancūzijos į Italiją, atveju.

54. Taigi tik tuomet, jeigu valstybė, kurioje yra vežėjo įprasta vieta, sutampa su ta, kurioje yra pakrovimo ir iškrovimo ar siuntėjo pagrindinė verslo vieta, sutarčiai bus taikoma šios valstybės teisė. Taip pat turi susidurti keli vietos nustatymo veiksniai.

55. Neįvykdžius šių dviejų sąlygų negalima taikyti Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalies.

56. Šioje nuostatoje nenurodyta, koks sprendimas turėtų būti priimtas tokiu atveju.

57. Man atrodo pagrįsta manyti, kad tokioje situacijoje sutarčiai taikytiną teisę turintis nustatyti teismas privalo remtis bendrąja šios konvencijos 4 straipsnio dalyje nustatyta taisykle. Be to, jis galėtų nurodyti sutarties elementus, jam leidžiančius nustatyti jos „svarbiausią aspektą“.

58. Todėl keliamas klausimas, ar šioje situacijoje taikytina minėtos konvencijos 4 straipsnio 2 dalyje nustatyta prielaida. Taip nemanau dėl toliau išdėstytų priežasčių.

59. Primenu, jog Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalyje numatyta, kad „sutarčiai dėl prekių vežimo šio straipsnio 2 dalyje nustatyta prielaida netaikoma“.

60. Manau, kad šį pirmą sakinį reikia suprasti taip, kad jei nesutampa vežėjo gyvenamoji vieta, pakrovimo ar iškrovimo vieta arba siuntėjo pagrindinė verslo vieta, 2 dalyje numatyta prielaida bet kuriuo atveju netaikoma.

61. Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalyje numatyta prielaida iš tiesų taikytina šalies, turinčios įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą

tai sutarčiai, tai yra vežėjo, įprastos gyvenamosios vietos teisė.

62. Buvo nurodyta, kad, Romos konvencijos rengėjų manymu, vežėjo gyvenamoji vieta nėra pakankamas elementas, kad sutarčiai būtų taikoma šios gyvenamosios vietos teisė. Kitas elementas, būtent pakrovimo, iškrovimo ar siuntėjo pagrindinė verslo vieta, yra būtinas patvirtinant, kad sutartis yra labai susijusi su vežėjo gyvenamosios vietos valstybe.

63. Jei šie rengėjai tokias sąlygas numatė taikyti nustatant prekių vežimo sutarčiai taikytiną vežėjo gyvenamosios vietos teisę, atrodo, kad remiantis bendra Romos konvencijos 4 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta prielaida, neįvykdžius šių sąlygų, šios konvencijos 4 straipsnio 4 dalis netektų veiksmingumo.

64. Be to, kaip buvo nurodyta, prekių vežimo sutartis yra sudėtinė sutartis, kurios ryšio kriterijų yra daug ir įvairių. Vežėjas gali būti įsteigtas Prancūzijoje, siuntėjas Italijoje, o vežama gali būti tarp Nyderlandų ir Belgijos. Nė viena iš šių vietų nėra svarbesnė nei kita. Mano nuomone, būtent dėl šių motyvų Romos konvencijoje daroma speciali prielaida dėl prekių vežimo sutarties.

65. Atrodo, kad teismas kiekvienu atskiru atveju, neįvykdžius šios konvencijos 4 straipsnio 4 dalyje numatytų sąlygų, turi nustatyti valstybę, su kuria sutartis yra labiausiai susijusi, remdamasis šios konvencijos 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta bendrąja taisykle[11].

66. Nors Romos konvencija siekiama, numatant prielaidas, didesnės galimybės numatyti taikant kolizines taisykles, vis dėlto egzistuoja vienas elementas, perimtas reglamente „Roma I“, kuriuo parodoma, kad tam tikras šios konvencijos sistemos lankstumas yra išsaugotas.

11 — 2008 m. birželio 17 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 593/2008 dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės („Roma I“) (OL L 177, p. 6, toliau – reglamentas „Roma I“), atrodo, pašalina šią Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalyje paliktą spragą. Pagal reglamento „Roma I“ 5 straipsnio 1 dalį, taikytiną prekių vežimo sutartims, neįvykdžius minėtos konvencijos 4 straipsnio 4 dalyje nustatytų ir reglamente „Roma I“ perimtų sąlygų, taikoma šalių sutartos pristatymo vietos valstybės teisė. Todėl galima manyti, kad teikiama pirmenybė teisiniam saugumui ir taikytinos teisės numatymui, o ne kolizinės taisyklės lankstumui.

67. Iš tiesų Romos konvencijos 4 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad „2 dalis netaikoma, jeigu negalima nustatyti sutarčiai labiausiai būdingos pareigos įvykdymo vietos ir remtis 2–4 dalyse nustatytomis prielaidomis, nes iš bylos aplinkybių matyti, kad sutartis yra labiau susijusi su kita valstybe“.

68. Šią nuostata, mano nuomone, reikia aiškinti taip. Jei negalima nustatyti sutarčiai labiausiai būdingos pareigos taikant Romos konvencijos 4 straipsnio 5 dalį, remiamasi bendrąja taisykle, nustatyta šios konvencijos 4 straipsnio 1 dalyje, kurioje numatyta, kad sutarčiai taikoma teisė, su kuria ji labiausiai susijusi.

69. Be to, netgi tuo atveju, kai nustatyta labiausiai būdinga pareiga, galima netaikyti šios konvencijos 4 straipsnio 2 dalyje numatytos prielaidos, jeigu iš visų aplinkybių matyti, kad sutartis labiausiai susijusi su kita valstybe. Tas pats taikytina Romos konvencijos 4 straipsnio 3 ir 4 dalyse nustatytoms prielaidoms.

70. Giuliano Lagarde pranešimas parodo, kad 4 straipsnio 5 dalies paskirtis yra ta, jog atsižvelgiant į tai, kad Romos konvencija įtvirtina bendro pobūdžio kolizinę taisyklę, taikomą beveik visoms sutarčių rūšims, būtina teismui palikti vertinimo laisvę, kai atskiru atveju visos aplinkybės rodo, kad iš pradžių laikytą kaip labiausiai susijusį ryšį pakeičia kitas[12].

71. Romos konvencijos 4 straipsnio 5 dalies taikymas yra diskutuotinas. Atrodo, išryškėja dvi kryptys. Pagal pirmąją ši nuostata yra subsidiariai taikoma bendrų ir specialių prielaidų atžvilgiu. Šios krypties, kurią palaiko mažuma, laikosi Graikijos ir Nyderlandų teismai. Ši nuostata turi būti taikoma, atsižvelgiant į konkrečias atvejo aplinkybes, tik jeigu šalies, kuri turi įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, pagrindinė verslo vieta neturi jokios realios reikšmės kaip ryšio kriterijus[13].

12 — Žr. Giuliano Lagarde pranešimo 4 straipsnio 7 dalies ketvirtąją ir penktąją pastraipas.

13 — Žr., be kita ko, 1992 m. rugsėjo 25 d. *Hoge Raad der Nederlanden* sprendimą *Société Nouvelle des Papeteries de l'AA SA prieš. BV Machinefabriek BOA* (Nederlandse Jurisprudentie 1992, Nr. 750) ir 2002 m. liepos 12 d. *Court of Session* (Škotija, Jungtinė Karalystė) sprendimą *Caledonia Subsea Ltd prieš. Micoperi Srl* (2002 SLT 1022).

72. Taigi Romos konvencijos 4 straipsnio 2–4 punktuose numatytos prielaidos yra laikomos „stipriomis“.

73. Kita šios konvencijos 4 straipsnio 5 dalie aiškinimo kryptis yra kintanti ir lankstesnė. Atrodo, kad prielaidos netaikomos nesilaikant griežtų taisyklių[14], nes teismai taiko šią nuostatą iš anksto neišnagrinėdami prielaidų arba pagrįsdami jų netaikymą.

74. Manau, kad dėl su teisiniu saugumu susijusių priežasčių ir užtikrinant Romos konvencija siekiamą numatymo tikslą, šios konvencijos 4 straipsnio 5 dalis taikytina tiek, kiek buvo įrodyta, kad jos 4 straipsnio 2–4 dalyse numatytos prielaidos neatspindi realaus sutarties ryšio su nustatyta vieta[15].

75. Kaip buvo nurodyta, Romos konvencija buvo priimta siekiant panaikinti nepatogumus, atsirandančius dėl skirtingų kolizijos taisyklių, ir padidinti šių taisyklių numatymą. Reglamente „Roma I“ perimami šie tikslai. Šio reglamento šešioliktoje konstatuojamojoje dalyje numatyta, kad „siekiant prisidėti prie šio reglamento bendro tikslo – t. y. teisinio saugumo Europos teisingumo erdvėje – teisės kolizijos taisyklės turėtų būti itin lengvai numatomos“.

76. Siekdami užtikrinti deramą teisinio saugumo lygį, Romos konvencijos rengėjai nustatė prielaidas. Šiomis prielaidomis siekiama nustatyti valstybės, su kuria, manoma, sutartis yra labiausiai susijusi, teisę. Taip yra, pavyzdžiui, nuomos sutarties atveju, kuriai pagal šios konvencijos 4 straipsnio 3 dalį taikoma valstybės, kur yra atitinkamas nekilnojamasis turtas, teisė.

14 — Žr., be kita ko, 2006 m. gruodžio 19 d. Prancūzijos kasacinio teismo (*Cour de cassation française*) (cass com Nr. 05-19.723) sprendimą. Jame Kasacinis teismas nusprendė, kad „pagal Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalį sutarčiai taikoma valstybės, su kuria ji labiausiai susijusi, teisė; iš skaitomų kartu 2 ir 5 dalių matyti, kad siekdamas nustatyti tinkamiausią teisę bylą nagrinėjantis teismas turi palyginti egzistuojančius ryšius tarp sutarties ir, pirma, valstybės, kurios teritorijoje sutarties sudarymo metu yra šalies, turinčios įvykdyti pareigą, labiausiai būdingą tai sutarčiai, įprasta gyvenamoji vieta, bei kitos nagrinėjamos valstybės, ir nustatyti su kuria iš jų ji labiausiai susijusi“. Taip pat žr. 1993 m. gruodžio 13 d. *High Court of Justice* (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimą *Bank of Baroda prieš Vysya Bank* (1994, 2 Lloyd's Rep. 87, 93), kuriame Anglijos teismas taikė ne Romos konvencijos 4 straipsnio 2 dalyje numatytą prielaidą, o šios konvencijos 4 straipsnio 5 dalį, pagal kurią sutarčiai taikytina teisė yra ta, su kuria, atsižvelgiant į kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybes, ji labiausiai susijusi.

15 — Šiuo klausimu žr. Žaliąją knygą dėl Romos konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės pakeitimo Bendrijos instrumentu ir jos modernizavimo (COM(2002) 654, galutinis, p. 27 ir 28).

77. Vis dėlto, jeigu teismas nusprendžia, kad taip nustatyta valstybės teisė realiai nesusijusi su sutartimi, paprastų prielaidų[16] galima netaikyti[17] ir tai, mano manymu, pateisina šios konvencijos 4 straipsnio 5 dalį.

78. Grįžtant prie nuomos sutarties pavyzdžio, galima daryti prielaidą, kad tokia sutartis, sudaryta tarp dviejų Prancūzijos piliečių, kurios dalykas yra sezoninė nuoma Italijoje, bus labiau susijusi su Prancūzija. Tokiu atveju remiantis prielaida keli elementai sieja su kita valstybe nei nustatytoji. Abi sutarties šalys yra Prancūzijos piliečiai, sutartis, be abejo, buvo sudaryta Prancūzijoje ir *a priori* jos yra suinteresuotos, kad sutarčiai būtų taikoma Prancūzijos teisė tik dėl su kalba susijusių priežasčių, ir todėl, jog, manoma, kad jos ją žino.

79. Tokį kolizinės taisyklės lankstumą galima pateisinti ketinimu nenustatyti šališkai valstybės, kuri realiai nelabai susijusi su sutartimi, teisės.

80. Lankstumo taip pat yra taikant Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies antrą sakinį. Šioje nuostatoje numatyta, kad atskirai sutarties daliai, kuri labiau susijusi su kita valstybe, išimties tvarka gali būti taikoma tos kitos valstybės teisė.

81. Atrodo, kad sutarties padalijimo klausimą aptarė Romos konvencijos projekto rengimo darbo grupė.

82. Giuliano Lagarde pranešime nurodyta, kad „nė viena delegacija neketino remti sutarties padalijimo“, bet „dauguma ekspertų buvo už (tokios) galimybės palikimą <…> su sąlyga, kad (teismas) ją taikys išimties tvarka ir tai sutarties daliai, kuri yra savarankiška ir kurią galima atskirti sutarties, bet ne ginčo atžvilgiu“[18].

83. P. Lagarde mano, kad sutarties atskiriamumo sąvoką reikia aiškinti siaurai. Visų pirma dvi prievoles galima atskirti ne todėl,

16 — Žr. Giuliano Lagarde pranešimo 4 straipsnio 9 dalį.

17 — Ši galimybė buvo perimta reglamento „Roma I“ 4 straipsnio 3 dalyje.

18 — Žr. Giuliano Lagarde pranešimo 4 straipsnio 8 dalies antrąją pastraipą. Taip pat žr. jos 3 straipsnio 4 dalį.

kad jos vykdomos dviejose skirtingose šalyse. P. Lagarde nurodo: tam, kad sutarties dalis būtų laikoma atskirtina, reikia, kad jos atžvilgiu būtų priimtas atskiras sprendimas, nepriklausantis nuo sprendimo dėl kitų sutarties elementų[19].

84. Be to, sutarčiai, apimančiai įrangos pardavimą ir pasižadėjimą teikti techninę paramą, gali būti taikoma skirtinga teisė, nes šiuos du aspektus objektyviai galima atskirti[20].

85. Taip pat pabrėžiu, jog Giuliano Lagarde pranešime nurodyta, kad „žodžius „išimtine tvarka“ reikia aiškinti taip, kad teismas kuo rečiau turėtų padalyti sutartį“[21].

86. Pasirinkimą leisti padalyti sutartį tik išimtiniais atvejais galima paaiškinti siekiu nepažeisti sutarties vientisumo ir išvengti prieštaringų teisės pasirinkimo pasekmių[22].

87. Be to, patys nacionaliniai teismai nelinkę dalyti sutarties. Pavyzdžiui, Apeliacinis teismas (*Court of Appeal*) (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) nurodė, kad padalyti galima tik skirtingas ir savarankiškas sutarties dalis, kurias įmanoma vertinti atskirai nuo likusios sutarties[23].

88. Taip pat *Bundesgerichtshof* (Vokietija) gerokai prieš parengiant Romos konvenciją nurodė, kad paprastai reikia nustatyti sutarties „svarbiausią aspektą“ ir teisiniams santykiams taikyti tik vieną teisę[24].

89. Taigi sutarties padalijimas yra ribotas ir todėl turi būti taikomas tik išimtinai. Jis negali paneigti objektyvų Romos konvencijos principą užtikrinti tam tikrą teisės kolizinių taisyklių numatymą.

19 — P. Lagarde „Nauja tarptautinė privatinė teisė sutarčių srityje įsigaliojus 1980 m. birželio 19 d. Romos konvencijai“, *RC Dip,* 80(2), balandis–birželis, 1991, p. 287.

20 — P. Mayer ir V. Heuzé „Tarptautinė privatinė teisė“, 9-asis leidimas, *Montchrestien,* Paryžius, 2007, Nr. 710.

21 — Žr Giuliano Lagarde pranešimo 4 straipsnio 8 dalies ketvirtąją pastraipą.

22 — Žr. Giuliano Lagarde pranešimo 3 straipsnio 4 dalies pirmąją pastraipą.

23 — 1998 m. liepos 28 d. Sprendimas *The Governor and Company of Bank of Scotland of the Mound prieš Butcher* (1998 EWCA Civ 1306). Taip pat žr. *High Court of Justice* (Anglija ir Velsas) sprendimus: 2001 m. lapkričio 6 d. *CGU International Insurance plc prieš Szabo & Ors.* (2002) 1 All ER (Comm) 83 ir 2003 m. kovo 4 d. *American Motorists Insurance Co (Amico) prieš Cellstar Corp & Anor* (2003 EWCA Civ 206, 33 punktas).

24 — 1969 m. gegužės 7 d. *Bundesgerichtshof* sprendimas (VIII ZR 142/68, DB 1969, 1053).

90. Prejudiciniai klausimai toliau bus nagrinėjami atsižvelgiant į tai, kas pasakyta.

2. Prejudiciniai klausimai

91. Manau, kad prejudicinius klausimus reikia nagrinėti, kaip nurodyta toliau.

92. Visų pirma savo pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori išsiaiškinti, ar tokia sutartis, kokia nagrinėjama pagrindinėje byloje, patenka į Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalies taikymo sritį.

93. Savo penktuoju klausimu jis prašo Teisingumo Teismo apibrėžti šios konvencijos 4 straipsnio 5 dalies, kurioje numatyta, kad negalima remtis 4 straipsnio 2–4 dalyse nustatytomis prielaidomis, jei iš bylos aplinkybių matyti, kad sutartis labiau susijusi su kita valstybe, taikymo sritį.

94. Galiausiai savo antruoju, trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia dėl galimybės atskirti tokią sutartį, kokia nagrinėjama šioje byloje. Jis kelia šį klausimą visų pirma atsižvelgdamas į tai, kad įvairiose taikytinose teisėse skiriasi iš sutarties kylančių teisių senaties terminas.

95. Manau, kad pirmąjį ir penktąjį klausimus reikia nagrinėti kartu. Iš šių klausimų suprantu, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas prašo atsižvelgiant į Romos konvencijos 4 straipsniu nustatytą sistemą Teisingumo Teismo nustatyti taikytiną teisę tokiai sutarčiai, kokia aptariama pagrindinėje byloje.

96. Be to, nurodysiu, pirma, priežastis, kodėl, mano manymu, šiai sutarčiai netaikytina šios konvencijos 4 straipsnio 4 dalis, ir, antra, priežastis, kodėl manau, kad nustatydamas šiai sutarčiai taikytiną teisę prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti valstybę, kuri labiausiai susijusi su aptariama sutartimi pagal minėtos konvencijos 4 straipsnio 1 dalį.

97. Galiausiai išdėstysiu motyvus, kodėl manau, kad šios sutarties negalima padalyti.

a) Dėl Romos konvencijos 4 straipsniu nustatytos sistemos taikymo nagrinėjamai sutarčiai

98. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausia, ar *ICF* ir *MIC* vykdoma sutartis gali būti kvalifikuojama kaip prekių vežimo sutartis, kuriai taikoma Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalis.

99. Primenu, kad pagal sutartį *ICF* tiekė vagonus *Balkenende*, kuri pati vykdė *MIC* užsakymą ir užtikrino prekių vežimą Amsterdamo ir Frankfurto geležinkelio ruože. Tik *MIC*, kuri išnuomojo trečiosioms šalims savo turimą krovumą, buvo atsakinga už techninę vežimo dalį.

100. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas taip pat nurodo, kad *ICF* yra Belgijoje įsteigta bendrovė, o *Balkenende* ir *MIC* įsteigtos Nyderlanduose.

101. Kaip buvo nurodyta šios išvados 54 punkte, Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalis gali būti taikoma tik tuomet, jeigu valstybė, kurioje yra vežėjo įprasta vieta, sutampa su ta, kur yra pakrovimo ir iškrovimo ar siuntėjo pagrindinė verslo vieta. Šiuo nagrinėjimo etapu nesvarbu tai, ar *ICF* sudaryta sutartis su *Balkenende* ir *MIC* gali būti kvalifikuojama kaip prekių vežimo sutartis šios nuostatos prasme.

102. Taigi reikia konstatuoti, kad šioje byloje šios vietos nesutampa. *ICF* yra įsteigta Belgijoje, o kitos sutarties šalys, *Balkenende* ir *MIC*, įsteigtos Nyderlanduose. Be to, buvo vežama iš Amsterdamo į Frankfurtą, o tai parodo, kad pakrauta buvo Nyderlanduose, o iškrauta Vokietijoje.

103. Todėl manau, jog netgi darant prielaidą, kad aptariama sutartis gali būti kvalifikuojama kaip prekių vežimo sutartis Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalies prasme, ji nepatenka į šios nuostatos taikymo sritį, nes nėra įvykdytos reikalaujamos sąlygos.

104. Taigi atsižvelgiant į tai, kas pasakyta, jeigu minėtos nuostatos taikymo sąlygos nėra įvykdytos, manau, kad taikytina bendroji Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalyje numatyta taisyklė.

105. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti valstybę, su kuria labiausiai susijusi pagrindinėje byloje aptariama sutartis. Tai nustatydamas jis turi atsižvelgti į kelis veiksnius. Konkrečiai kalbant, reikia atsižvelgti į sutarties sudarymo, jos vykdymo, sutarties šalių gyvenamąją vietą ir sutarties dalyką. Be to, remdamasis šiais veiksniais teismas gali nustatyti „svarbiausią“ vietą.

106. Remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo informacija, atrodo, kad „svarbiausia“ vieta yra Nyderlandai. Primenu, kad *ICF* įsteigta Belgijoje, *Balkenende* ir *MIC* – Nyderlanduose, o vežama buvo iš Amsterdamo į Frankfurtą.

107. Vadinasi, sutarčiai turėtų būti taikoma Nyderlandų teisė. Bet kuriuo atveju nacionalinis teismas turėtų nustatyti, su kuria valstybe ši sutartis susijusi labiausiai.

108. Atsižvelgdamas įvisus šiuos argumentus manau, kad sutarčiai, kurios dalykas tiekti transporto priemonę prekėms vežti per nustatytą kelionę, netaikoma Romos konvencijos 4 straipsnio 4 dalis, jeigu įmonės, atsakingos už šios transporto priemonės tiekimą, buveinė yra kitoje valstybėje nei ta, kur yra pakrovimo ar iškrovimo arba sutarties šalies pagrindinė verslo vieta.

109. Todėl manau, kad nustatydamas tokiai sutarčiai taikytiną teisę nacionalinis teismas turi vadovaudamasis Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalimi nustatyti valstybės, su kuria ši sutartis labiausiai susijusi, teisę.

b) Dėl galimybės padalyti

110. Savo antruoju, trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori sužinoti, ar galima padalyti tokią sutartį, kokia aptariama pagrindinėje byloje. Jis kelia šį klausimą atsižvelgdamas į tai, kad įvairiose taikytinose teisėse skiriasi iš sutarties kylančių teisių senaties terminas.

111. Iš šių kausimu suprantu, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori išsiaiškinti, ar *Balkenende* ir *MIC* prievolė atlyginti už *ICF* atliktą prievolę, gali būti atskirta nuo likusios sutarties, kurią sudarė šios šalys, turint omeny, kad nuo taikytinos teisės priklauso, ar praleistas *ICF* ieškinio senaties terminas.

112. Kaip buvo nurodyta, padalijimas numatytas išskirtiniu atveju Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies antrame sakinyje.

113. Galiausiai padalijimas aktualus, tik jei dalis, kuriai numatyta taikyti skirtingą teisę, kaip savarankiška, gali būti atskirta nuo visos sutarties ir jei ši dalis yra labiau susijusi su kitos valstybės teise.

114. Šioje byloje, mano nuomone, sunku numatyti padalijimą. Sutarties, sudarytos tarp *ICF* ir *Balkenende*, *MIC*, dalykas yra vienos paslaugos vykdymas, t. y. transporto priemonės tiekimas prekėms per vieną kelionę pervežti, už kurią atsilyginama piniginė suma. Toks šalių prievolių abipusiškumas, atrodo, reikalauja, kad sutarčiai būtų taikoma viena teisė.

115. Manau, kad situacija būtų kitokia, jei aptariamoje sutartyje būtų numatytos kelios prievolės, atskirtinos viena nuo kitos, pavyzdžiui, numatyta prievolė į Frankfurtą atvežtas prekes pristatyti Vokietijoje. Tokias dvi prievoles būtų galima objektyviai atskirti.

116. Be to, pridurčiau, jog net darant prielaidą, kad pagrindinėje byloje aptariamos sutarties dalį galima atskirti nuo likusios sutarties, vis dėlto pagal Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies antrą sakinį teismas turi įsitikinti, ar ši savarankiška dalis labiausiai susijusi su kitos valstybės teise. Atsižvelgiant į tai, kas nurodyta šios išvados 106 ir 107 punktuose, manau, sunku susieti kurią nors sutarties dalį su Belgijos teise, pagal kurią, primenu, nesuėjo senaties terminas *ICF* teisei pareikšti ieškinį.

117. Todėl manau, kad sutarčiai, kurios dalykas yra tiekti transporto priemonę prekėms vežti per nustatytą kelionę, netaikomas Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies antrasis sakinys.

V — Išvada

118. Atsižvelgdamas į pateiktus svarstymus, siūlau Teisingumo Teismui į *Hoge Raad der Nederlanden* pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

„Sutarčiai, kurios dalykas tiekti transporto priemonę prekėms vežti per nustatytą kelionę, netaikoma Romos konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės, pateiktos pasirašyti Romoje 1980 m. birželio 19 d., 4 straipsnio 4 dalis, jeigu įmonės, atsakingos už šios transporto priemonės tiekimą, buveinė yra kitoje valstybėje nei ta, kur yra pakrovimo ar iškrovimo arba sutarties šalies pagrindinė verslo vieta.

Remiantis Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies pirmu sakiniu tokiai sutarčiai taikoma valstybės, su kuria ši sutartis labiausiai susijusi, teisė. Šiuos ryšius galima nustatyti, pavyzdžiui, remiantis tuo, kad tokioje sutartyje, kokia aptariama pagrindinėje byloje, sutarties šalys yra įsteigtos Nyderlanduose, o pakrovimo vieta – toje pačioje valstybėje.

Romos konvencijos 4 straipsnio 1 dalies antrą sakinį reikia aiškinti taip, kad sutarties daliai galima taikyti kitos valstybės teisę, jei šią dalį, kaip savarankišką, galima atskirti nuo visos sutarties. Tokio reikalavimo neatitinka aptariama sutartis, kurios dalykas yra tiekti vieną paslaugą, t. y. tiekti transporto priemonę prekėms vežti per nustatytą kelionę.“